

Vergaderjaar 2014–2015

31 289

Voortgezet Onderwijs

Nr. 215

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 9 februari 2015

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de brief van 11 december 2014 over het besluit van 2 december 2014 houdende wijziging van het Eindexamenbesluit VO, het Staatsexamenbesluit VO, het Inrichtingsbesluit WVO, de overeenkomstige BES-besluiten, alsmede enkele andere besluiten, in verband met onder meer verruiming van de mogelijkheid tot deelname van gehandicapte leerlingen aan het staatsexamen, verruiming van de examineermogelijkheden voor toptalenten, verduidelijking van bepalingen, en technische verbeteringen (Kamerstuk 31 289, nr. 213)).

De vragen en opmerkingen zijn op 13 januari 2015 aan de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voorgelegd. Bij brief van 6 februari 2015 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

De adjunct-griffier van de commissie,
Meelker

Inhoudsopgave	blz.
I Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
II Reactie van de Staatssecretaris	3

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de PvdA-fractie hebben in dit stadium vooral vragen bij het onderhavige besluit. Weliswaar juichen zij toe dat voor gehandicapte leerlingen de mogelijkheid van deelname aan het staatsexamen wordt verruimd en dat ook voor toptalenten de examineermogelijkheden worden verruimd, maar andere elementen in het besluit roepen voor deze leden vragen op.

De genoemde leden constateren dat het besluit expliciet regelt dat het niet is toegestaan om alle vakken van een bepaald eindexamen te vervangen door vakken op een hoger niveau. Zij vragen hoe vaak het de afgelopen jaren is voorgekomen dat scholen het examen van een leerling voor alle vakken lieten afleggen op een hoger niveau dan de schoolsoort waarvoor de leerling was ingeschreven. Kan de Staatssecretaris een indicatie geven wat de scholen waar dit gebeurde hiertoe zoal zal hebben gemotiveerd, zo vragen zij.

Als een leerling op het vavo¹ het ene vak aflegt omdat hij of zij op het voortgezet onderwijs daarvoor een onvoldoende heeft behaald en het andere vak om een hogere uitslag te behalen dan het in het voortgezet onderwijs reeds behaalde cijfer van zes of hoger, dan wordt voortaan in de uitslagbepaling het cijfer van het vavo voor beide vakken bepalend. Dit geldt ook als het cijfer voor het tweede vak mocht tegenvallen en lager uitvalt dan het eerdere (voldoende) cijfer voor dat vak in het voortgezet onderwijs. Het wordt de genoemde leden niet helemaal duidelijk waarom in een dergelijk geval in feite het eerdere (voldoende) cijfer van het voortgezet onderwijs moet komen te vervallen. Kan de Staatssecretaris nader toelichten welke principiële of financiële overwegingen hieraan ten grondslag liggen, zo vragen zij.

Leerlingen die uitblinken in bepaalde vakken mogen zulke vakken eerder afsluiten dan in het examenjaar, maar artikel 37a bepaalt in het eerste lid dat dit niet bij alle vakken mag gebeuren. Kan de Staatssecretaris verhelderen waarom het wenselijk zou zijn dat een leerling die uitblinkt bij alle gekozen examenvakken op deze manier wordt gedwongen om tenminste voor één vak een jaar langer op school te verblijven, zo vragen deze leden.

Door het principe van één ondeelbaar eindexamen blijft het recht van één herkansing betrekking hebben op het geheel van het centraal examen, ongeacht het tijdstip van afname. Nu bestaan er ook leerlingen die in verband met ernstige gezondheidsproblemen toestemming krijgen om het centraal examen te spreiden over twee jaar. De genoemde leden vragen of ook voor deze leerlingen tot nog toe zo een dergelijk principe van één ondeelbaar examen met recht op één herkansing heeft gegolden. Kan de Staatssecretaris op dit punt helderheid verschaffen, zo vragen zij. Er wordt geregeld dat de rekentoets, in plaats van één herkansingsmogelijkheid, twee herkansingsmogelijkheden krijgt. Op zich zien de leden van de genoemde fractie dit als een stap in de goede richting. Deze leden maken zich echter zorgen over de validiteit van de rekentoets. Zij wijzen op de wiskundedocent die de rekentoets «een intelligentietest, een ogentest en een concentratietest» noemde.² De beantwoording door de Staatssecretaris van vragen van het lid Jadnanansing (PvdA) over deze

¹ vavo: voortgezet algemeen volwassenenonderwijs.

² Onderwijsblad, 22 november 2014, «Weg met de rekentoets».

kritiek op de rekentoets van een wiskundedocent in het Onderwijsblad³ stelt deze leden onvoldoende gerust. Het gaat hen niet eenvoudig om de kwestie of een toetsvraag bij de rekentoets contextrijk of contextarm is, maar om de validiteit, in die zin dat inzicht en vaardigheid worden getoetst die ook moeten worden getoetst. Dit is op zijn minst dubieus bij de toetsvraag die in het artikel werd afgedrukt. Kan de Staatssecretaris nader toelichten welke verbeteringsmaatregelen de rekentoets op dit punt nog gaat maken, zo vragen zij.

Leerlingen in het vmbo⁴ die een vak op een hoger niveau volgen, kunnen daarvoor een vrijstelling krijgen als zij vervolgens opstromen. Kan de Staatssecretaris, zo vragen de genoemde leden, verhelderen of iets dergelijks ook op alle niveaus geldt voor leerlingen die zijn gezakt voor hun examen en afstromen, maar sommige examenvakken wel hebben afgesloten met een voldoende resultaat.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het onderliggend besluit. Deze leden zijn tevreden dat het voor leerlingen met een handicap makkelijker wordt om deel te nemen aan het staatsexamen nu de beperkende voorwaarde van een voldoende voor een beroepsgericht vak in het mbo⁵ wordt afgeschaft. Hiermee wordt het voor deze groep leerlingen mogelijk hiervoor deelcertificaten te halen. Ook zijn deze leden tevreden dat het mogelijk wordt om voor enkele vakken op een hoger niveau eindexamen te gaan doen. Dat zal beter de unieke talenten van leerlingen zichtbaar maken. Ook kunnen de leden van deze fractie zich vinden in de overige maatregelen die met dit besluit worden genomen. Wel hebben deze leden nog enkele vragen.

De genoemde leden kunnen zich erin vinden dat sommige leerlingen niet alleen in het voorlaatste jaar al in sommige vakken examen mogen doen, maar ook al een jaar daarvoor. Wel vragen deze leden in hoeverre het voor scholen makkelijk wordt gemaakt deze leerlingen van een passend aanbod te voorzien. Het besluit rept over verbreding van vakken en meerdere profielen. Deze leden vragen of bijvoorbeeld uren die al in een soort pre-universiteitstraject worden gevolgd, nu ook meetellen met de urennorm? Gaat het scholen ook mogelijk gemaakt worden deze toptalenten bijvoorbeeld een vijf jarig vwo⁶ aan te bieden, zo vragen zij. De genoemde leden merken op dat ten aanzien van de rekentoets in het mbo het goed is dat er nu twee herkansingsmogelijkheden komen, maar dat laat onverlet dat de systematiek van de rekentoets niet deugt evenals het nu al mee laten tellen.

De genoemde leden lezen dat bij het doen van eindexamen op een ander niveau er een ondergrens is van minimaal één niveau op de schoolsoort waarvoor is ingeschreven. Concreet betekent dit dat een leerling die havo⁷ volgt alle vakken behalve één op een vwo-niveau kan doen. Hoe wordt zijn diploma dan gewaardeerd en op welke wijze wordt dit kenbaar gemaakt op de cijferlijst en op het diploma zelf, zo vragen zij.

II Reactie van de Staatssecretaris

Naar aanleiding van de vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA- en CDA-fractie merk ik het volgende op.

Op de vraag hoe vaak leerlingen in de afgelopen jaren alle vakken op een hoger niveau hebben afgelegd is het antwoord dat er geen leerlingen zijn die alle vakken op een hoger niveau hebben afgelegd dan de schoolsoort

³ Aangangsel van de Handelingen II, 2014/15, nr. 907.

⁴ vmbo: voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs.

⁵ mbo: middelbaar beroepsonderwijs.

⁶ vwo: voorbereidend wetenschappelijk onderwijs.

⁷ havo: hoger algemeen voortgezet onderwijs.

waarvoor de leerling was ingeschreven, omdat de huidige wet- en regelgeving dat niet toe staat.

Wel hebben veel scholen hierover vragen gesteld. Zij hebben begrip voor de lijn van tenminste één vak op het niveau van inschrijving bij de schoolsoort waarvoor het diploma wordt afgegeven, maar vragen wel waarom die ondergrens niet in het Eindexamenbesluit VO is opgenomen. Dat wordt nu geregeld.

De leden van de CDA-fractie vragen hoe het afleggen van vakken op een hoger niveau wordt gewaardeerd en op welke wijze dit kenbaar wordt gemaakt. Daarover merk ik op dat een leerling het diploma ontvangt dat behoort bij de schoolsoort waarbij hij/zij staat ingeschreven. Op de cijferlijst wordt kenbaar gemaakt dat het examen in een of meer specifiek genoemde vakken is afgelegd op een hoger niveau (de schoolsoort wordt daarbij dan genoemd). Het vervolgonderwijs kan dan beoordelen of toelating tot een bepaalde opleiding toch mogelijk is.

De leden van de PvdA-fractie stellen vragen over de vrijstelling. Bij het VAVO en bij de examens die worden afgenomen door het College voor Toetsen en Examens (via de staatsexamencommissie) kunnen de kandidaten gebruik maken van eerder behaalde cijfers. Als ze dat willen doen, behoren zij dit ook vooraf bekend te maken. Alleen dan kan de instelling voor VAVO of de staatsexamencommissie beoordelen of de combinatie van vakken en cijfers in combinatie met een nieuw af te leggen examen kan leiden tot het afgeven van een diploma. Want daar gaat het om. Zichtbaar werd dat steeds meer leerlingen onnodig opnieuw examens gingen afleggen. De meerkosten die dit met zich mee brengt zijn niet nodig. Het Eindexamenbesluit VO was hierin niet duidelijk genoeg. Dat wordt nu aangepast.

Ten aanzien van de vraag over het afleggen van examens in het voorlaatste leerjaar geldt het volgende. De mogelijkheid tot het eerder afleggen van centraal examen, die door het voorliggende wijzigingsbesluit wordt verbreed tot ook het voor-voorlaatste leerjaar, kent de beperking dat in dat eerdere jaar niet alle vakken mogen worden afgerond (zie artikel 37a van het Eindexamenbesluit VO). Wil de leerling wél alle vakken afronden dan kan de school de betreffende leerling direct in het examenjaar inschrijven. Voor leerlingen die op grond van artikel 59 van het Eindexamenbesluit VO (gespreid centraal examen wegens o.m. langdurige ziekte in het laatste leerjaar) het eindexamen mogen afsluiten in het voorlaatste schooljaar en het daarop volgend schooljaar is in het vierde lid van dat artikel bepaald dat voor hen in elk van die twee jaren een herkansing mag gelden.

Vakken waarvan het examen op een hoger niveau is afgelegd, leiden tot een ontheffing indien de leerling opstroomt naar een schoolsoort behorend bij dat hogere niveau. Dit voorkomt dat opnieuw examens in datzelfde vak op datzelfde niveau zou moeten worden afgelegd.

In antwoord op de vraag van de leden van de CDA-fractie over onderwijstijd merk ik op dat tijd door de leerling besteed in een soort pre-universiteitstraject mee-gerekend kan worden bij de onderwijstijd. Het gaat hier namelijk over verdiepingsoctiviteiten. Verder heb ik in mijn brief van 10 maart 2014, Plan van aanpak toptalenten 2014–2018 (Kamerstuk 33 750 VIII, nr. 99), gemeld dat ik een vijfjarig vwo mogelijk ga maken. De voorbereiding van de daarvoor noodzakelijke wijzigingen in wet- en regelgeving is gestart.

Ten aanzien van de validiteit van de rekentoets merk ik het volgende op. In de beantwoording van de vragen van het lid Jadnanaansing, op 18 december jl., heb ik enkele voorbeelden genoemd van verbeteringen

van de rekentoets die zijn en worden doorgevoerd. Naast een verbetering van de verhouding contextrijk – contextarm, is de toets korter geworden, wordt onnodige complexiteit van opgaven vermeden, wordt er dit jaar in elke toets één context met meerdere vragen opgenomen en is terugbladeren in de toets mogelijk. Verder worden de vo- en mbo-rekentoets de komende tijd op elkaar afgestemd, door te werken met onder andere dezelfde definitie voor context en dezelfde regels voor rekenmachinegebruik. Dit zijn aanpassingen zoals voor een groot deel ook geadviseerd door de commissie Bosker, juist om ervoor te zorgen dat de rekentoets de rekenvaardigheden op de juiste manier toetst, namelijk zoals beschreven in de referentie niveaus rekenen. De rekentoets is daarmee naar mijn mening een valide toets.